

שש א ברכה



יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב - לכריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכיו"ר

גליון מס' 378

ערש"ק פרשת 'דברים', ה' באב תשע"ג

ה' נלוזם לנו

כיצד להשתנות?!

בספר מלכים (א' י"ז) ישנו סיפור מעניין: אליהו הנביא פונה למלך אחאב ונשבע שלא ירד גשם! ומה גרם לשבועה זאת? חז"ל (סנהדרין קי"ג.) גילו לנו את הסוד כי שבועה כזאת נשבע אליהו בשעה שבאו הוא ואחאב לנחם את חיאל שבנה את יריחו וקבר את הבן האחרון מכל בניו כקללת יהושע. אמר לו אחאב לאליהו: האיק אפשר שקללת התלמיד נתקיימה - וקללת הרב לא נתקיימה? שהרי משה רבו של יהושע אמר: "וסרתם ועבדתם אלוהים אחרים וגו' ועצר את השמים ולא יהיה מטר", והוא וישראל עובדים עבודה זרה, ואף על פי כן יורד מטר הרבה עד שמתעכב ללכת לבית עבודה זרה מפני הגשם! וכשמוע אליהו דבר זה קם ונשבע שלא יהיה מטר! והנה, בשנה השלישית של רעב גדול בישראל, ציוה ה' אל אליהו להראות לאחאב "...ואתנה מטר על פני האדמה", עד המעשה עם ב' הפרים והנפלאות שעשה אליהו בהר הכרמל, כשהאש ירדה ושרפה את פרו "וירא כל העם ויפלו על פניהם ויאמרו ה' הוא האלוקים ה' הוא האלוקים! והקשו המפרשים ממה נפשך, אם היה לאליהו כוח גדול כזה לעשות את הפרים לעיני כל ישראל ולהחזירם בתשובה, אם כן למה הרעיב אותם קודם? ולמה לא עשה כן מיד כשאמר לו אחאב את דבריו? ותירץ ה"לב אליהו" להגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שהתשובה היא אכן פשוטה, שכאשר האדם חי בטוב והכל הולך לו למישרין - וליבו בריא לו כאולם אז אפילו יראו לו ניסים גלויים - יתפעל לרגע, אבל ליבו לא יזוז אפילו משהו וישאר אותו עובד עבודה זרה כשהיה. ולכן אם לא היה מרעיב אותם מקודם - לא היו מודים כלל ולא היו עושים תשובה... אחים יקרים, בפרשתנו מצוים אנו "מדבר שקר תרחק". הן אמת שמכאן למדו רבותינו ז"ל להזהיר לדוינים שהתובע והנתבע המגיעים לפניהם יהיו לבושים באותם הבגדים בכדי שלא יגרום העשיר בבגדיו המכובדים שהדיינים ישאו לו פנים! אולם בעלי המוסר כבר לימדונו, שהאדם דיין הוא על עצמו ועליו להכריע בבחירתו בין יצר הטוב ליצר הרע, וכיצד יזכה לבחור בחיים ובטוב, בתורה ובמצוות, והרי יצר הרע משלם במזומן? אלא כלל לימדונו בעלי המוסר זצ"ל, בקימת הגוף נפילת הנפש, ובשבירת הגוף תקומת הרוח! אם נזכה ל"זכך" קצת את גופינו וחומרנו, ואין כוונתנו לתעניות הפסקה, לדורינו אין הכוח לכך, אלא בעבודות קטנות - במשיכת ידינו מדברים אליהם אנו מתאווים ונמשכים, להפסיק באמצע אכילה ולומר פרק משניות או תהילים, להשאיר את ה"ביס" האחרון בצלחת גם אם התרכזו בו כל "תבליני" ו"מטעמי" החיים, במקום ב' כפיות סוכר להסתפק באחת וכן על זה הדרך, כל ערום יעשה בדעת, למשוך ולהמעט בתאוות הגוף הנגוף, ובכך נזכיר לעצמינו כי עיקר יעודנו ותפקידנו עלי אדמות להמליך את המוח על תאוות הלב. ודורשי רשימות הביאו לכך סמך מנוטריקון של המילה "מלך" ראשי תיבות: מוח, לב, כבד, אדם שמחשבה היא המניע העיקרי אצלו זוכה להיות למלך אך אם חלילה נהפוך הוא, הלב שולט ומנהיג אותו, אזי הוא "למך" לב, מוח, כבד, ואחריתו מי ישורינו! נזכה לזכך את גופינו לכבוד בוראנו ויוצרינו, ונזכה להשראת השכינה ביננו במהרה בימינו, אמן!

כולנו יודעים שעת צרה היא ליעקב. העולם בווער סביבנו ואויבינו מצמצחים את חרבותיהם. המצב מסוכן מתמיד. האויב האירני ממתין להשמיד, להרוג ולאבד. החיזבאללה בכוננות והחמס משתקם ומתחמש. אין לנו על מי להשען רק על אבינו שבשמים. ועינינו צופיות ומייחלות שינקום ה' יתברך את נקמתנו ואת נקמת דם עבדיו השפוף בכל הדורות, ויעשה לנו ניסים ונפלאות. כולנו מתפללים שהקב"ה ישמור עלינו מכל משמר וישגיח עלינו כבבת עינו. בפרשתנו אנו קוראים על הניסים הגדולים שעשה לנו הקב"ה ישתבח שמו לעד, עת נלחם לנו עם עמים ומלכים קשים ומסוכנים והכניע אותם תחתינו. ובסוף פרשתנו הקב"ה מבטיח שכן יעשה עם יהושע בן נון תלמידו ומחליפו של משה רבינו, וכן אנו קוראים בנביא שהקב"ה ישתבח שמו לעד עזר וסייע ליהושע להכניע לא פחות משלושים ואחד מלכים, שכן מי יעזר לו ה' יתברך ולא ינצח? בפסוק האחרון בפרשה הקב"ה ישתבח שמו, מרגיע את בניו חביביו ומבטיחם: "לא תיראום כי ה' אלוקיכם הוא הנלחם לכם". כולנו תקוה שזוכה להבטחה זו ובפרט בימינו אנו שהמצב מסוכן ומאיים מתמיד. אבל, אם נתבונן היטב בתיבות הפסוק, נגלה תנאי שהקב"ה מתנה עימנו, תנאי מוסתר הבלוע במילים: "לא תיראום" - אל לכם לפחד משום דבר בעולם ובפרט לא מפני אויביכם. "כי ה' אלוקיכם הוא הנלחם לכם" - ה' גיבור מלחמה הוא הנלחם בשבילנו, אבל התנאי הוא "כי ה' אלוקיכם" - כשהוא ה' אלוקינו, כשאנו ממליכים אותו על כל אברינו וגידנו וחיים על פי התורה הקדושה, דבקים במצוות ומקדשים שם שמים, אז ממילא שהקב"ה נלחם בשבילנו ומכניע את כל אויבינו ושונאינו תחתינו. נתחוק בתורה ובמצוות ונצליח בעזרת ה'!

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	
21:00	20:30	19:27	ת"א
21:04	20:28	19:12	י-ם
21:05	20:32	19:20	חיפה
21:05	20:28	19:27	כ"ש

הפסגת השבוע: "חזון ישעיהו"

מטעמים לשבת

תוכחה על חטאיהם, כדי להביאם לידי תשובה.

(מענינה של תורה)

"ראה נתתי לפניכם את הארץ"
(א,ז)

יש לדקדק מדוע פתח הכתוב בלשון יחיד: "ראה" ועבר מיד ללשון רבים: "לפניכם"? ויש לומר, שהנה אמרו חכמינו בתלמוד (קידושין מ): "לעולם יראה אדם את עצמו כאילו כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. עשה מצוה אחת הכריע את כל העולם לכף זכות, עשה עבירה אחת הכריע את כל העולם לכף חוב". לפיכך אמרה תורה לכל יחיד ויחיד "ראה!" - השתדל וראה שבכל מעשה טוב שאתה עושה - "נתתי לפניכם את הארץ" - הרי אתה מכריע את העולם לכף זכות, ועל ידי זה יזכו כולם ליכנס לארץ ולרשת אותה.

(תורת הפרשה)

"הואיל משה באר את התורה הזאת"
(א,ה)

כתב בספר "מאור ושמש": הלא מצוות התורה מתחילות רק בפרשת ואתחנן, בעשרת הדיברות, ועד אז אין אלא דברי תוכחה בלבד, וצריך היה איפוא הכתוב לומר רק שם: "הואיל משה באר את התורה הזאת", ומה ענין זה לכאן? ברם, נאמר בספרים כי אחד מעיקרי העבודה ביהדות הוא, לשוב בתשובה ואינו חוזר בתשובה לפני כן, עליו הכתוב אומר: "ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי" (תהלים נ,טז). לפיכך פתח גם משה רבינו בדברי מוסר לפני שניגש לבאר להם את התורה, כדי לעורר את ישראל לתשובה שלמה. מעתה שפיר ונכון מה שמפרשת כאן התורה טעם על "אלה הדברים", על שמנה משה את המקומות בהם חטאו ישראל, משום "הואיל משה באר את התורה הזאת" - שביקש לבאר להם את מצוות התורה ולכן הקדים להם דברי

"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל"
(א,א)

מה ההדגשה "אל כל ישראל"? רבינו יוסף חיים זצ"ל ענה על כך, בהקדומו דברי הגאון מהר"ם שיף זצ"ל על הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך, ולא תשא עליו חטא", כלומר, אם תוכיח את רעך, נמצאת מביישו. ואז, תישא עליו חלילה חטא. מה העצה? שתוכיח את עמיתך, מי שצדיק כמותך ולא חטא באותו חטא, ורעך ישמע ויתן אל ליבו, וכך לא תישא את חטאו הכלמתו. כך נהגו אף משה רבינו, כשביקש להוכיח את החוטאים. שכינס את כל ישראל והוכיחם על חטאי יחידים, ולא דיבר רק על החוטאים, כדי שלא להביאם לידי בושה וכלימה. ובענין זה כתב ב"בינה לעיתים" לפרש הפסוק: "אל תוכח לך, פן ישנאך. הוכח לחכם ויאבהך". תוכיח את החכם בפני הלך, וישמע הלך ויקח מוסר מבלי להקפיד ולבעוט בתוכחה.

(מעין השבוע)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

הגאון רבי יעקב שאל אלישר זצ"ל, ה"ישא ברכה", ישב בביתו ולמד, ולפתע נשמעה נקישה בדלת. לביתו הובא מברק מהעיר ורשה. רבה של העיר נובומינסק מספר, כי שני יהודים העידו שראו חמישה גויים הרוצחים את חברים. על פי עדותם נשפטו החמישה למוות והמקרה מעורר תסיסה כנגד הקהילה היהודית ועלול להביא לפרעות. הוא מבקש שהרב הנערץ יורה לעדים לחזור בהם מעדותם, כדי להשקיט את הרוחות ולמנוע פרעות. הרב בן התשעים ושתיים קרא לחשובי העדה להתיעצות, והם הביעו דעתם שיש לפעול להצלת הקהילה. נענה הרב ואמר: "ולדעתך, יתכן שהמברק מזויף. הנוכרים קרובי הנאשמים כתבוהו כדי להצילם, ודוקא ביטול העדות יגרום לתסיסה". תמהו הנאספים: מניין זאת לרב? מדוע יחשוב כן? אמר הרב: "היודעים אתם? נשלח שליח אל הגאון רבי שמואל סלאנט, רבה של הקהילה האשכנזית, ונשמע מה בפיו". עשו כן. שלחו אל רבי שמואל בן התשעים. שמע רבי שמואל את תוכן המברק, ושאל: "מה דעת הרב אלישר?". ענו: "הוא ביקש שלא לגלות את דעתו עד שנשמע את דעת הרב". חשב רבי שמואל, ואמר: "חוששני, שהמברק כולו מזויף. שקרובי הרוצחים שלחוהו, ואם נעשה זאת נמיט אסון על ראש הקהילה". נדהמו מהתשובת זוהות. סוף דבר שלח הרב יש"א ברכה תשובה שכאזרח תורכי אינו מוסמך להתערב בענייני אחרת. ולמחרת היום, נפטר. לאחר פטירתו התברר, שכאשר חזה כן היה, והודות לתושייתו ניצלה הקהילה!

ואצוה אתכם", אזהרה לציבור שתהא אימת דין עליהם! הגאון רבי דוד עידן כתב בסיפרו מעשה נורא ששמע מפי בעל המעשה עצמו. אביו נפטר, והוריש לשני בניו דירה. באו לפני הרב, **הגאון רבי ניסים ביתן זצ"ל**, שיחלק ביניהם את הירושה. אמר להם: "מי מכם שיציע את המחיר הגבוה ביותר, יתן לאחיו חצי מהדירה, ויזכה בדירה". אמר המספר, כילא חדאד שמו: "אחי יודע שאני עני מרוד ויצייע חצי המחיר כדי ליתן לי רבע משוויה!". ענה הרב: "לא! אם לא יציע מחיר סביר, אציע אני את הדירה למכירה". וכילא בשלו: "חפץ אני בדירה, ולא בכסף. כסף מתבזבז ודירה נשארת". אמר הרב: "זו ההלכה, או שתיתן חצי דמיה או שתיקח חצי דמיה". התמרמר כילא: "ההלכה עושקת את העניים, והרב נתן יד לעושה זה!". אמר הרב לשמשו, יוסף: "קרא נא לשמש בית הדין, שיכריז שחצוף זה חייב לקבל נזיפה על בזיון בית הדין!". עוד המילים בפיו וכילא נפל ארצה, מת! אמר יוסף: "אין צורך בנזיפה, הן מת בעוונתי". קרא הרב בבהלה: "מה אתה סח!". מיהר אל כילא השוכב לארץ והניח ידיו על ראשו. פקח כילא את עיניו, התעשת וקם, ויוסף ליווהו לביתו. בדרך שאלו מה חש. אמר: "הכרתי אבדה, ושמעתי כמתוך חלום שהכריזו: נפטר! כאשר הרב הניח ידו על ראשי חשתי שראשי כבד עלי, ונשמתי שבה לאפ". וככל החזיון הזה סיפר בעצמו לגאון רבי דוד עידן!

(מעין השבוע)

והייתם לי סגולה

זההיר במצוות הכנסת אורחים זוכה לבנים, שהפרי והשכר בעולם הזה של מצוות הכנסת אורחים הם הבנים, שכן מציינו באברהם שבתחילה היה עץ יבש בלי בנים, ואחר שנטע נטיעה זו שהמשילה הכתוב לעץ זכה לבנים, ולכן נראה לו הקדוש ברוך הוא במקום אלוני ממרא, ושם בישר לו המלאך שישוב עץ לח ויהי לו בן.

(סגולות ותפילות)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

מזיכור הבנים

מה הילד צריך להבין?

בשיח חינוכי להורים אמר הגאון רבי שמשון פינקוס, רבה של קהילת אופקים: אמרתי פעם בדרך מליצה: 'כששואלים מהי המצוה הראשונה שילדים מקיימים, עונים כולם את דברי חז"ל הנודעים (סוכה מב.): "קטן היודע לדבר - אביו מלמדו תורה וקריאת שמע. תורה מאי היא? אמר רב המנונא: "תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב". 'ואני טוען' - אמר הרב פינקוס - 'שהמצוה הראשונה שילד מקיים היא, כשנופל ספר קדוש על הרצפה, האמא אומרת לילד: "תן נשיקה לספר!" זוהי המצוה הראשונה שילד לומד - לתת נשיקה לספר, עוד לפני שהוא יכול לומר "תורה ציוה". הנשיקה שלנו לספר תורה היא לא משום שהוא קדוש, אלא משום שאנו אוהבים מה שקדוש. הדבר הראשון שיש להקנות לילד יהודי, הוא אהבת תורה'.

והדברים כה אמיתיים ונכונים! מה אנו מראים לילדינו? למה אנו מייחסים חשיבות וערך עליון? כמה אנו שומרים על הריפוד בספה שלא יקרע וכמה "איכפת" לנו שדפי הסידור וברכוני ברכת המזון לא יקרעו? איך אנו מתייחסים לריהוט של בית הכנסת ואיך לריהוט שבבית? וכי את זה ילדינו לא רואים? כדאי להכניס עמוק בליבו של הילד את החשיבות לדברים שבקדושה וממילא גם כי יזקין לא יסור ממנו.

שלום בית

ביזיונות? השתיקה שווה!

שניים היו מהלכים בעיבורה של עיר, פגע בהם עז פנים והתחיל להרגיזם בדברים ולבזותם במילים מגונות. אחד מהם עשה עצמו כאינו שומע, ואילו חבירו יצא מכליו והשיב למחרפו מנה אחת אפיים של גידופים וקללות. כיון שראה המגדף כך, זנח את הראשון, וכיון את כל החיצים של גינוי והשמצה כלפי השני. לבסוף נפטרו מן המגדף והלכו לדרכם. כאן פנה הדברן בטענה לבן לווייתו השתקן ויאמר לו: מתפלא אני עליך, ששמעת עלבונך מפי אותו חצוף ולא השיבות לו כגמולו, הכיצד תסביר את הנהגתך המוזרה? פלוני זורק לך בפניך קיטון של שופכין, ואתה עושה עצמך כאינו שומע?! החזיר לו השתקן ואמר, אסביר לך את הנהגתי במשל: מעשה בשני רוכלים שהובילו את סחורתם בעגלות אל השוק שבעיר פלונית, והיה עליהם לעבור על פני גשר. והנה פתאום החליקה עגלתו של אחד, וכל סחורתו נפלה לתוך המים וטבעה שם, עד שלא נשאר לו מסחורתו שריד ופליט, כך שיצא נקי מסחורתו. ואילו חבירו עבר עם עגלתו בשלום. כיון שירד הלה מעל הגשר, יצא לדרך משובשת באבני נגף ובבוץ טובעני, ונאלץ לסחוב את עגלתו ולמושכה ביגיעה רבה בזיעת אפו ממש. עד שהגיע לשוק של העיר באפיסת כוחות, והנה עתה קפצה עליו צרה חדשה, אותו יום לא נמצאו קונים לסחורתו. בלית ברירה הלך בערב עם עגלתו הטעונה סחורה לאיזו אכסניה לנוח מעט ולהחליף כוח למחר, בתקוה כי למחרת יראה ברכה בעמלו, והנה צרה רודפת צרה, בלילה באו גנבים ולקחו את הכל, לא השאירו לו מחוט ועד שרוך נעל, ולא עוד אלא שגם את עגלתו משכו וגנבו. בקיצור, הוא יצא נקי מכל וכל. המשך השתקן: עכשיו צא וראה, שני הרוכלים חזרו לבתיהם ללא ריוח וללא קרן, אף על פי כן מי נמצא נפסד יותר? הרי אומר דוקא זה שהצליח לעבור את הגשר בשלום. כי הרוכל הראשון לפחות ניצל מן היסורים המרובים שנפלו בחלקו של השני כשסחב את עגלתו העמוסה והכבדה בדרך משובשת באבני נגף וכו', ואילו השני לא די לו שהפסיד את כל סחורתו אלא שנתייסר בטילטולי הדרך הקשים. עתה, הפטיר השתקן, אני לפחות נפטרתי בהקדם מאותו חצוף, ואילו אתה כיון שביקשת להגן על כבודך והשבת לו, גם את פיך ניבלת כמוהו, וגם באת על שכרך במנת ביזיונות כפולה ומכופלת. כיצד אמרו חכמינו ז"ל: השתקן - הלכו בשתיקתו מאה רעות...

ומי מאיתנו לא מכיר זאת בחיי הנישואין? מי הרויח מכך שהגיב, החזיר, ענה? ומי להיפך? עם מציאות לא מתווכחים והניסיון כדאי. בהצלחה.

אברי שפר

- * הרה"ק רבי לייבלה אייגר אומר: את זאת למדתי בקוצק: שאדם הוא אדם, ומלאך הוא מלאך, אך אם ירצה האדם יכול הוא להיות יותר ממלאך, וש"בראשית ברא אלוקים" - הקדוש ברוך הוא ברא רק את הראשית ואת השאר השאיר לאדם.
- * הרה"ק רבי משה מקוברין אומר: מלאכים אינם חסרים לקדוש ברוך הוא, זקוק הוא ליהודים בריאים ושלמים, שיוכלו לקיים רצונו ומצוותיו בשלמות.
- * הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק אומר: "השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו" (שמות יט, כב) - עלית בהר - כבוש את כולו.
- * המגיד הקדוש ממוריץ אומר: כל זמן שלא שבר אדם את תאוות האכילה לשברי שברים טרם התחיל לטעום טעמה של עבודת השם. (פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

כאשר דבר לכם" (א,יא).

ה' אלוקי אבותכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם" (א,יא).

אדם חוזר לביתו בסופו של יום מפרך כשהוא עייף ורעב עד מאוד. ביקש האיש מאשתו כי תגיש לפניו לחם ותבשיל כי הרעב מציק לו מאוד. המתן נא - אמרה האישה - ואכין לך מטעמים נפלאים כאשר אהבת. פנתה האישה למטבח והחלה לעסוק בהכנת מאכלים ערבים אולם הכנה זו ארכה זמן רב... סלחי נא לי אשתי - אמר האיש - מתי כבר תהיה הארוחה מוכנה אין בכוחי לחכות, עוד מעט ונפשי יוצאת... המתן עוד מעט - אמרה האישה - האוכל עדיין אינו מוכן כל צורכו. הלואי - אמר הבעל - שכשם שקשה עלי הצפייה כן אקבל כנגדם מטעמים... כן הוא גם הנמשל. בני ישראל רעבים גם צמאים אל הטובות היעודות לבוא בזמן הגאולה השלמה. אולם הקדוש ברוך הוא מבקש לבל נדחוק את הקץ, שכן עם אריכות הגלות יושלמו הטובות בתכלית, אולם אנו מובטחים מפורשות: "ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דיבר לכם!"

(משלי המגיד מדובנא)

"ראה נתתי לפניכם את הארץ בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם" (א,ח).

איש כפרי שאשתו ילדה לו בן, מנהג העולם שהוא שולח עגלות לעיר הגדולה להביא את קרוביו וקרואיו להשתתף בבריתו של אברהם אבינו. בדרך כלל שולח האיש כפי השגת ידו, אם עשיר הוא, הרי ששולח לעיר עגלות צב גדולות ורחבות באומרו שמא יחפוץ עוד מאן דהוא לבוא ולהשתתף בשמחה. ואם איש עני הוא, הרי שלעיר הגדולה שולח הוא עגלה קטנה המספיקה לקצת קרוביו המוכרחים. אולם, אם אדם זה הוא עני שבעניים, שולח הוא רק חמור אחד כדי להביא את המוהל בלבד... כן הוא גם הנמשל. לעתיד לבוא כאשר יגיע זמן הגאולה השלמה, והיה אם נזכה והקדוש ברוך הוא יגאל אותנו מכוח מעשינו הטובים - הרי אז ישולח רכב רב לקבץ כל נדחי ישראל ממקום פזורים מארבע כנפות הארץ, אולם, אם חס ושלום לא נהיה ראויים לכך - אזי ימעיט המספר ויתקבצו רק המובחרים שבעם לבדם...

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ צריך לזהר מלהפסיק בדיבור משיתחיל "ברוך שאמר" עד סוף העמידה וגם לאחר שסיים ברכת "ישתבח", לפני שהתחיל בברכת "יוצר אור", אסור להפסיק.
- ✓ בתוך פסוקי דזמרה רשאי לענות אמן על כל ברכה ששומע אפילו עומד באמצע הפסוק, אם הוא במקום שמסתיים בו ענין. אבל "ברוך הוא וברוך שמו" אין עונה בפסוקי דזמרה אפילו בין מזמור למזמור. ומכל מקום בין ישתבח ליוצר מותר לענות "ברוך הוא וברוך שמו".
- ✓ הנמצא באמצע פסוקי דזמרה, רשאי לענות לא רק חמישה אמנים הראשונים של הקדיש, אלא גם שאר אמנים שבקדיש, דהיינו אמן אחר "על ישראל", או אחר "תתקבל", או אחר "יהא שלמא", או אחר "עושה שלום". וכשעונה לקדיש "יהא שמיה רבא", עונה (למנהג הספרדים שעונים עד דאמירן בעלמא) עד דאמירן בעלמא, ואין דינו כשומע באמצע קריאת שמע וברכותיה שעונה רק עד יתברך.
- ✓ השומע קדושה באמצע "פסוקי דזמרה" לא יפסיק לומר כל נוסח הקדושה "נקדישך ונעריצך" וגו', או "כתר יתנו לך", ואפילו נמצא בין מזמור למזמור אלא יענה רק פסוקי קדוש, ברוך וימלוך ולא יותר. אבל בין ישתבח ליוצר רשאי לומר כל הנוסח של "נקדישך ונעריצך", או "כתר יתנו לך", כיון שמוותר להפסיק שם לדבר מצוה.
- ✓ הנמצא באמצע פסוקי דזמרה ושומע מהציבור שעונים קדושת יוצר או קדושת ובא לציון, אינו רשאי להפסיק ולענות.
- ✓ הנמצא באמצע פסוקי דזמרה אין לו לענות עם הציבור "מודים דרבנן" כולו, אלא ישחה ויענה רק תיבות "מודים אנחנו לך", ולא יותר. אבל בין ישתבח ליוצר יאמר "מודים דרבנן" כולו עם הציבור.
- ✓ השומע את הציבור שאומרים "ג מידות הרחמים שבפסוק ויעבור, והוא באמצע פסוקי דזמרה, לא יפסיק לענות עימהם, כיון שאינם אלא דרך תפילה ותחנונים, ואינם מענין הזמירות.
- ✓ הנמצא בפסוקי דזמרה ושומע שהציבור אומרים "ברוך שמיה" בפתיחת ההיכל, לא יאמר עימהם וכן לא יאמר עימהם "וזאת התורה" בעת הגבהת הספר תורה, ורק בין ישתבח ליוצר יש להקל להפסיק בזה.
- ✓ הנמצא באמצע פסוקי דזמרה, ושומע שהציבור אומרים "שמע ישראל", לא יפסיק לומר עימהם פסוק שמע ישראל, אלא יאמר אותן תיבות בהן עומד, בניגון הציבור, וכן ניח ידו על פניו כדי שיהיה נראה כאילו קורא עימהם.
- ✓ הנמצא בפסוקי דזמרה ונוכח שומן קריאת שמע עומד להסתיים תוך זמן קצר, יפסיק מיד ויקרא קריאת שמע רק לשיטת המגן אברהם (שמחשבים את הזמן מעלות השחר) עם כל זה לא יפסיק ויקרא. ואפילו אם יש ספק אם יעבור הזמן, יפסיק ויקרא, כיון שספק של תורה עדיף מודאי דרבנן. ומכל מקום אם יש שהות קצת שיוכל להספיק לקרוא קריאת שמע בזמנה על ידי שידלג מהזמירות, ויאמר ברוך שאמר תהילה לדוד וישתבח, עדיף שיעשה כן.
- ✓ לכתחילה לא יקראו לעלות לתורה אדם העומד באמצע פסוקי דזמרה, אלא אם כן הוא הכהן או הלוי היחידים שבבית הכנסת. ואם קראו לו, לכתחילה ישתדל לסיים המזמור שבו הוא אוזן לפני שיעלה לתורה, אבל אם יצטרכו הציבור להמתין לו מחמת כך, יעלה מיד ויברך את הברכות, אבל לא יפסיק לומר לחזן לעשות לו "מי שברך". וכשעולה לתורה יקרא בלחש עם השליח ציבור כדי שלא תהא ברכתו לבטלה. והוא הדין גם כן לישראל שנמצא בפסוקי דזמרה וקראוהו "בשמו" לעלות לתורה, שיהג כאמור.
- ✓ הנמצא באמצע פסוקי דזמרה רשאי להפסיק כדי לקרוא בתורה, כשאין שם אדם אחר היודע לקרוא בתורה, וישתדל לסיים המזמור לפני שיתחיל לקרוא בתורה. ומכל מקום לא יפסיק לעשות "מי שברך" או "השכבות".
- ✓ השומע קול רעמים בפסוקי דזמרה, יברך אפילו באמצע המזמור, כיון שאם לא יברך עתה יעבור זמנה.
- ✓ הנמצא בפסוקי דזמרה, ונשאל על דבר דחוף, ואינו יכול להשיב דבר ברמו בלבד, מותר לו לכתוב את תשובתו בקיצור נמרץ ככל האפשר, כיון שאין הכתיבה נחשבת להפסק כדיבור, וטוב שיעשה כן בין מזמור למזמור.
- ✓ הנמצא באמצע פסוקי דזמרה (או באמצע קריאת שמע וברכותיה), ורואה תלמיד חכם או זקן שנכנסו לתוך ארבע אמותיו, חייב לקום מפניהם, ואין כאן חלילה זלול בכבוד שמים, כיון שעמידה בפניהם היא קיום מצוותיו יתברך וזהו כבוד שמים - כי הוא אמר ויהי הוא ציוה ויעמוד מפני תלמיד חכם ומפני שיבה.

(התפילה והלכותיה)